

פרוטוקול מס' 254

מישיבת ועדה השירותים הציבוריים
יום ג', ז' בטבת תשל"ז - 28.12.76, שעה 11.00

נכחו:

חברי הוועדה:
ח. גרוסמן - היו"ר
א. אליאב
י. בארי
מ. גז
ל. דיציאן
ה. זיידל
מ. ידיד
א. נמיר
ב.צ. קשת
פ. שינמן

מוזמנים:
פקד צ. אריאל - משטרת ישראל
ד"ר מ. וייטר - משד הבריאות
ד"ר מ. הודוביץ - משד הסעד

מזכירת הוועדה: ש. כרם

רשמה: צ. ספרן

סדר היום: מזכירות הממשלה בגמילה מסמים - הצעה לסדר היום של חברי-
הכנסת שולמית אלונזי ויוסי שויד. (מסקנות הוועדה)

660

(נגקא) קיום 3.1.76

היו"ר ח. גרוסמן:

אני פותחת את הישיבה.

מדיניות הממשלה בחחום הגמילה מממים - הצעה לסדר היום של חברי הכנסת שולמית אלזבי ויוסי שריד

על פקד אריאל להשיב על השאלה בדבר חוסר האונים של המשטרה לגלות את הפושעים בחחום הפצת הסמים והשימוש בהם.

פקד צ. אריאל:

כפר שלם - כפי שהוזכר כאן - שכונת התקווה ומוקדי דוטים של עבריינות ושימוש בסמים הם מקומות טאד בעייתיים לגבי הטיפול המשטרה, כיוון שהאוכלוסייה במקומות אלה טאד הוסוגנית, כל אחד מכיר את השני, והחשחית העבריינית רצינית ביותר. אני חייב להדגיש שכל ידיעה הנמסרת למשטרה חייבת לעבור טיפול ואין כל אפשרות לגנוז אותה או לזרוק אותה לפח מבלי שתעבור תהליך טיפולי מאלף ועד תיו. כל ידיעה מקבלת את ההערכה שלה ולאחר שלב ההערכה מחליטים באם יש לנקוט בפעולה מבצעית או לא. אם מדובר באותם מוקדים כמו כפר-שלם, הרי גם אם המשטרה מקבלת איזו ידיעה, שהיא בדרך כלל אנונימית, על שימוש בסמים והיא שולחת מיד ניידת עם שוטרים למקום כמעט חסיד ודאי שמאותו רגע הכניסה לכפר ועד שהניידת מגיע לבית המטויים לא ימצא כבר המשתמש במקום. זוהי חשחית מאורגנת היטב לא רק לגבי השימוש אלא גם לגבי המסחר. זאת אומרת, בפעולה גלויה על פני השטח לא ניתן לפעול שם. הדבר מחייב אותנו לפעילות מודיעינית שלא במדים. דרך זו גם היא קשה מאחר שמדובר במקום קטן שבו כל אדם חדש בולט על פני השטח, מה גם שעינם של אנשי הסמים פקוחה עשרים וארבע שעות ביממה.

על אף כל זאת אני יכול להתפאר שיש לנו הצלחות לא מעטות. רק לפני כעשרה ימים שמנו יד על 4 אנשים מאותו כפר-שלם, ש-3 מהם שייכים בהחלט לאותה קטיגוריה של 30 לוויתנים שדיברתי עליהם בישיבה הראשונה. פעולה זו נעשתה אחרי תצפית של 48 שעות בה לקחו חלק מספר רב של אנשים שלא היו גלויים, כמובן, על פני השטח.

היו"ר ח. גרוסמן:

האם תפסתם אותם בשעת מעשה?

פקד צ. אריאל:

תפסנו אותם עם נשק ועם כמות קטנה של סמים.

היו"ר ח. גרוסמן:

איזה סמים?

פקד צ. אריאל:

הסמים היו גבוליים באותו נושא.

האנשים שתפסנו היו מוכנים להשתמש כאלים כמסגרת סחר הסמים. אפשר לוטר שהם היו מגדולי סוחרים ההירואין בתל-אביב ואפילו הסוחרים בהא' הידיעה.

גם אם פעילות זו שנקטנו היא אפשרית אנחנו צריכים לקבוע סולם עדיפויות וקנה מידה. את הכלי הזה, שבו השתמשנו, אפשר להפעיל רק באותם מקרים קשים ולפי סדר העדיפות שלנו, ואנחנו פועלים, קודם כל, נגד הסוחרים, אם כי קיימת אכיפת החוק גם לגבי השימוש והאחזקה של הסמים.

היו"ר ח. גרוסמן:

בעתון היה כתוב שאנשי הכוליהמה מתאוננים שאותם שופטים על שימוש בסמים אבל לא שמים יד על הפושעים הגדולים בחחום זה בעולם התחתון.

פקד צ. אריאל:

בין אנשי הכוליהמה יש 3-4 שגם עוסקים בינוא סמים ולרוע מזלם תופסים אותם. הפעילות שלנו היא ספציפית והיא נעשית כשיש לנו איזה

פקד צ. אריאל:

שהוא מידע או חשד שאדם מסויים עומק בסחר סמים. כשיש מידע המאפשר פעולה מבצעית, גם צנזר השימוש, אנחנו מבצעים פעילות זו, אבל כאשר מתקבלת ידיעה אנונימית מכפר שלם, מבחינה מבצעית לא ניתן לבצע שום פעולה. אילו היה משהו מוכן לבוא לבית-המשפט ולמסור עדות, היה בכך כדי להקל בהרבה על העניינים.

אני שוב חוזר ומדגיש: לא ניתן כיום במדינת ישראל להתעלם ממידע. כל מידע שמתקבל עובר את כל התהליכים ורק כאשר מבחינה מבצעית אין אפשרות לבצע פעילות כלשהי לא מבצעים אותה. כל קריאה טלפונית אנונימית, כל מכתב עוברים את כל התהליכי הבדיקה, שלא לדבר על מידע שהוא תכליתי, שאז נעשית פעילות ללא כל ספק. ברור שאם הייתי יכול לשלוח ניידת לכפר-שלם כל שעה ושעה היה זה מקל מאוד.

ד. ידיד:

השאלה שלי למשטרה אמרה שיש סברה כי מדי פעם בפעם מעלימים עין מהמסחר החופשי בסמים, ורציתי לדעת אם זו מדיניות מכוונת או שהדבר נעשה בעלמא. בשכונת התקווה, למשל, אפשר לראות את הסוחרים והמשתמשים בסמים מסתובבים בגלוי ברחובות הראשיים ומעבירים חבילה מאחד לשני. החושבים דואים את זה אבל חוששים למסור עדות. ביקשתי מן המשטרה שישלחו לאזורים אלה לאו דווקא שוטרים מאנשי תל-אביב והסביבה אלא שוטרים ממקומות אחרים שאינם מכירים את אנשי המקום. יסתובבו ויראו מה המצב בכפר שלם, בשכונת הארגזים, בשכונת התקווה. בשכונת התקווה לא כולם עבריינים. יש אזרחים טובים מאד שאינם מרוצים מן הכתם שמטילים על השכונה, אבל הרגשתם היא שיש איזון שהיא העלמת עין של המשטרה. השאלה היא באיזו מידה אתם יכולים להתמודד עם הבעיה כדי שלאזרחים תהיה הרגשה שעומדים ליטיבם ורוצים להגביל את הנגע באזור.

א. נמיר:

מה הסיכויים שהמשטרה תבוא כשפניית אזרחים נעשית בצורה שאינה אנונימית? בכפר שלם יש דור חדש שרוצה מאד להשתחרר מכל הדברים הנוראים שישנם והיו בשכונה והוא לא יכול להעזר בחוק. אולי תאמר שהמשטרה לבדה אינה יכולה לעשות זאת, אבל הדברים צריכים להאמר באופן גלוי.

פקד צ. אריאל:

זה מאד כללי. אני צריך לדעת מה התמונה הספציפית כדי שאוכל

לענות.

א. נמיר:

בגיעות אלי תלונות של אמנות, החרדות לגורל ילדיהן, בעליהן, בנוחיהן המתבגרות, על שימוש בסמים בשכונה. יש להן הרגשה של אוזלת יד, שגם אם פונים למשטרה המשטרה אינה מסוגלת לעזור.

הינר ח. גרוטמן:

אם תהיה הקלה בדיני ראיות - כמו שהצענו בשעתו לגבי סרטורי הזנות והיחה לכך התנגדות - האם יהיה בזה כדי לעזור לתפיסת אנשים? הלא מדובר בכנופיות שלמות שעוסקות בסמים, לא באנשים בודדים, ואנשים חוששים למסור עדות מחשש לפגיעה אליטה.

פקד צ. אריאל:

אין ספק שאנשים חוששים למסור עדות ואין ספק שמכנת האלימות שמצפה להם היא מכנה ממשיכה ומוחשית. מאידך, החוק בנושא הסמים חמור מאד מבחינת הראיות. אני חייב להביא את הסם שנתפס בקשר ישיר עם אותו סוחר, אחרת אין לי תיק, או שעלי להביא עדות לסחר בסם. דבר זה מגביל את יכולת הפעולה שלנו. לא מספיק שידווחו לי על שימוש בסמים שטחיקיים באיזה שהוא מקום, כי האנשים העוסקים בסמים מקיימים תצפיות ועד שאנחנו מגיעים לא מוצאים דבר. אנחנו בהחלט מצליחים במבצעים שלנו, אבל לא בפעילות כשאנחנו נקראים למקום. כדי להצליח אנחנו חייבים להיות במקום מראש, לערוך תצפיות שתהיינה ממקומות ימים שלמים עם כל הטכנולוגיות

פקד צ. אריאל:

העומדות כיום לרשותנו. רק בצורה כזאת אנחנו מגיעים להישגים, כי האוכלוסיה במקום אינה משתפת פעולה, ולא מתוך רצון רע אלא מתוך פחד.

לגבי הטענה שהמסטרה מעלימה עין אני יכול רק לומר שזוהי דרך על סנת לתקוף את הממשלה. לא היה כדבר הזה שהמסטרה העלים עין. כל מידע, ולא חשוב מאיזה מקור, מועבר וחייב להיות מועבר. אין כל דרך לזרוק אותו לפח. הוא חייב להיות מועבר, ובמידה שאין פעילות מבצעית נשאלות על כך שאלות מלמעלה. בתוך קצין סמים ארצי יש לי המאגר של כל המידע בנושא הסמים. כשאין פעילות מבצעית חייבים כל האנשים העוסקים בחחום המבצעי לתת לי דין וחשבון מדוע לא נעשתה פעילות.

ד. גז:

האם יש איומים על המסטרה, על משפחות השוטרים?

פקד צ. אריאל:

ידוע לי מעט מאד בנושא זה. כן ידוע לי, שהאנשים הפועלים באותם מחלקים מיוחדים העוסקים בנושא זה הם אנשים עמידים בפני איומים כשם שהם עמידים בפני כל דבר אחר. הדבר היחיד הלא טוב הוא שהם מועטים מדי.

א. נמיר:

לפני מספר שנים התחילו לומר שיש בארץ פשע מאורגן והמסטרה מאד התקוממה נגד קביעה זו. סמה שאחה מספר כאן - שאנשים חוששים לפנות למסטרה ושהמסטרה לא מסוגלת להתמודד עם הבעיה של הסמים כי הנושא מאורגן - משתמע שקיים פשע מאורגן.

פקד צ. אריאל:

למה את מחכוונת כשאת אומרת פשע מאורגן?

א. נמיר:

אני שומעת מהתאורים שלך שיש קבוצות מאורגנות שומרות, שמסתובבות עם נשק, שמאורגנות נגד ביקורת ובריקה של המסטרה.

זאת לא אמרתי.

פקד צ. אריאל:

אמרת שהם מאורגנים מאד.

א. נמיר:

יש כנופיות מאורגנות אבל לא תופש כאן המינוח של פשע מאורגן.

פקד צ. אריאל:

אולי יותר נכון לדבר על פשעים מאורגנים.

היו"ר ח. גרוסמן:

א. נמיר:
הוויכוח הוא לא על מינוח אלא על מציאות מסויימת בארץ שאי אפשר לבקוט כלפיה במדיניות של כתי-יענה. כמי שאחראי לנושא הסמים במסטרה אני רוצה לשאול אותך: איך חושבת המסטרה להתמודד עם נושא זה? האם יש לה דעיונות? מחשבות? האם היא נערכת אחרת מאשר לפני שנתיים ושלוש שנים?

ד. גז:

אנחנו לא יכולים להשוות את מיסדי השימוש בסמים אצלנו למיסדים הקיימים בארצות-הברית. סמפיק שיהיו אצלנו עשרה שמסתיירים זה את זה כדי שהפשע ייעשה מאורגן. אם ידוע שיש 30 לוויתנים ולא שמו עליהם את היד, הרי שהם מאורגנים ואנחנו איננו מאורגנים.

פקד צ. אריאל:

ל"פשע מאורגן" יש הגדרה מסויימת הנובעת מן המציאות בארצות-הברית. המאפיין העיקרי של פשע מאורגן - וזה לא קיים בארץ - שלאותם פושעים

פקד צ. אריאל:

יש מהלכים במסטרה, בבית-המשפט, אנחנו יכולים בחלט לומר שחלה
התקצעות, אבל איננו יכולים לומר שיש מצלנו פשע מאורגן. בכל זאת
השוק עדיין חופשי מאד וכל אחד יכול להיכנס ולצטות את כוחו בענין.
הוא לא סגור הרמטי.

הערכות המסטרה: אנחנו נערכים לנושא
זה כמו שאנחנו נערכים לנושאים אחרים, אכיפת החוק חלה על כולם, אבל
יש לנו סדרי עדיפויות. בסולם העדיפויות שלנו אנחנו מנסים לתפוס את
הסוחרים ולהקטין עד למינימום את היצע הסמים בשוק. הפעילות נגד
הסוחרים ואנשי הקשר מחלקת לשניים: קודם כל פעולה סודיעינית ואחר כך
פעילות מבצעית. הערכות מסטרה ישראל בנושא המודיעין בעיקר הולכת
ומתחזקת בשנים האחרונות והיא משתנה בהתאם למידע המודיעיני בנושא זה.

הינ"ר ח. גרוסמן: האם יש לכם אנשים מיוחדים לכך כנסל
התעופה לוד וננסל בחיפה?

פקד צ. אריאל: כן.

יש לנו אנשי מודיעין מיוחדים בכל
היחידות, יש לנו קשרים טובים וענפים עם כל הקהילה המודיעינית ואנחנו
עובדים בתיאום מלא.

ב.צ. קשת: כמה הועמדו לדין ואלו פסקי דין
ניתנו בשנים-עשר החודשים האחרונים?

פקד צ. אריאל: אינני יודע כמה הועמדו לדין. אני
יודע שנפתחו תיקים נגד 2,200 איש
בשנת 1975.

ב.צ. קשת: האם יש תוצאות מעשיות, האשמות
רציניות בכל מה שקשור לסוחרים
רציניים בשנה האחרונה? האם אתה שבע רצון ממה שקרה בשטח?

פקד צ. אריאל: אני רוצה שתבינו עד כמה קשה העבודה,
עד כמה רחוקה הדרך מאיסוף עובדות
ועד להבאת ראיות בפני בית המשפט. בגלל הקושי הזה נוצרת התמונה כאילו
אנחנו מעלימים עין.

ב.צ. קשת: מה אנחנו יכולים, כבית המחוקקים,
לעשות כדי לאפשר לכם לתפוס פושעים
ביתר קלות כשידוע לכם עליהם? צריך לחפש דרך.

פקד צ. אריאל: אנחנו מחפשים את הדרך ואנחנו גם
חדשניים בנושא. בארצות-הברית, למשל,
כוללות השיטות החדשניות גם קניה מסחרית של סמים המתבצעת על ידי
רשויות החוק על מנת להשיג את הראיות הנדרשות. איש החוק נכנס לתמונה
לאורך זמן, מבצע קניות ולאט לאט עולה בשרשרת.

הינ"ר ח. גרוסמן: זו לא שיטה כל כך חדשנית.

פקד צ. אריאל: היא חדשנית מבחינת הכספים הדרושים
לענין זה ומבחינה העמידה אחר כך
בבית-המשפט.

הינ"ר ח. גרוסמן: האם אתם לא עוסקים בזה?

ביכרתי מלכתחילה לדבר על האמריקנים.

פקד צ. אריאל:

על סנת לרכוש אסון אני חייב להוציא
שלושים אלף לירות וזה דבר שלא קל לעשות אותו במדינת ישראל. יש
תקציבים שניתן לאשר למטרה זו ואכן מאשרים. כשם שההיקף גדול והמלחמה
סחריפה גם ההשקעות שחייבים להשקיע בנושא זה חייבות לגדול על סנת
להגיע לתוצאות גדולות.

האם המטרה ערוכה היום אחרת לנושא
זה או חושבת להערך אחרת?

א. נמיר:

המטרה ערוכה היום לנושא במישור
המודיעיני שלפי הנסיון בכל העולם
זהו המישור שבו ניתן לתקוף את הנושא בצורה היעילה ביותר.

פקד צ. אריאל:

במערכת שבה מטפלים בעברייני תאונות
דרכים ישנה גם מערכת טיפולית מונעת
שמחנכת על ידי סרטים למיניהם. בתחום זה של גמילה מסמים יש גארץ רק
נסיונות ראשוניים, אבל בעולם יש כבר טיפול באמצעות סרטים. באיזו מידה
אתם עוסקים בכלל בנושא זה?

ש. אלוני:

אני חושב שבתחום זה על המטרה
לטפל בבעיית ההיצע, בעוד שבבעיה
של הקטנת הניקוש צריכים לטפל משרד הבריאות, משרד הסעו, משרד החינוך
והתרבות.

פקד צ. אריאל:

מה אנחנו כן עושים? - אנחנו בודקים
לפי מאותם 2,200 שנגדם נפתחו תיקים יש רשיון נהיגה ואנחנו מעבירים
את המידע למשרד התחבורה כדי שיבדוק באם אותם אנשים אינם מסכנים את
הציבור בדרכים.

האם אתם מדווחים על אנשים אלה גם
למשרד הבריאות?

ש. אלוני:

בדרך כלל הדיווח צריך להיות הפוך.
להם יש אותם הנתונים שבמידה רבה

פקד צ. אריאל:

מענינים אותנו.

למה רק בכיוון הפוך?

היו"ר ח. גרוסמן:

הם לא יעשו עם אותם האנשים שום
דבר.

פקד צ. אריאל:

למה? קיים הצד הטיפולי.

ש. אלוני:

האם יש להם אפשרות לטפל?

פקד צ. אריאל:

מבחינה פורמלית אין חילופי מידע
עם משרד הבריאות, אבל הדיווחים שלנו פתוחים בפני כל הגורמים המטפלים
בנושא. אנחנו כן מזרימים מידע למשרד הבריאות ברגע שמדובר במישהו
שנמצא בטיפול משרד הבריאות, אבל לגבי מרבית המשתמשים בחשיש לא יכול
משרד הבריאות לעשות דבר.

בעבור למסקנות הוועדה בנושא זה.

היו"ר ח. גרוסמן:

נראה לי שנצטרך לציין במסקנות

את ההתמקצעות של עברייני הסמים.

הייחוד ממליץ לקצר את המבוא.

ב.צ. קשת:

אשר לפיסקה האומרת: "אולם במרכזים החדשים הולכת ומתאמת ההשערה ששיעור זה גבוה לאין ערוך מתוצאות הטיפול בבתי-החולים לחולי נפש". שמענו על אחוז מסויים. האם אנחנו מפחדים לנקוב בו או שמא מפחדים לנקוב בו אלה שאמרו לנו אוחו? האם אנחנו מעלימים את האחוז? נאמר לנו שבבתי-החולים לחולי נפש אחוז הגמילה הוא כ-3%, ואילו במרכזים האחוז הרבה יותר גבוה. אם נצביע על 20%-30% במרכזים לעומת 3% בבתי-החולים יעודד מספר זה את הפעולה במרכזים. אם האינפורמציה שקיבלנו בדוקה, יש להכניס אותה למסקנות.

נאמר במבוא: "המכורים לטם זה זקוקים ליותר מ-1,000 לירות ליום כדי לרכשו". לפי האינפורמציה שנמסרה לנו יש גם כאלה שמגיעים לסכום זה, אבל לא כולם, בוודאי לא אלה שמהחילים בשימוש בהרואין. אפשר לכתוב: "המכורים לסמים מגיעים ליותר מ-1,000 לירות...".

בפיסקה "קשה גם למנוע יבוא הרואין לארץ בגלל הכמויות הקטנות שנוח להסתירן" צריך להבהיר שהכוונה איננה לכך שמגיעות כמויות קטנות לארץ אלא לכך שההרואין ארוז בתבילות קטנות המאפשרות להסתירו.

כאשר מדובר על הוועדה הבין-משרדית נאמר: "אולם ועדה זו בנוייה על אנשים המעוניינים בנושא ואין לה משאבים עצמאיים". זהו ניסוח בלתי מוצלח.

היו"ר ח. גרוסמן: זו ועדה וולונטרית.

ב.צ. קשת: אפשר לכתוב שאין לה המשאבים הדרושים, אבל אי אפשר לכתוב שהיא בנוייה על

אנשים המעוניינים בנושא.

היו"ר ח. גרוסמן: הנוסח באמת איננו מוצלח, אבל הכוונה היא שוועדה זו איננה ממוסדת.

ד"ר מ. רייטר: ביחס לאחוזים: המשחק באחוזים מבוסס על עובדות שאינן קיימות. 3% הוא מספר שננקב על ידי אדם בשנות הששים שבדק מה קורה בשני בתי-חולים גדולים בארצות-הברית שנועדו למטרה זו ושבהם אישפוז אנשים שלוש-ארבע שנים. אותו אדם מצא שלמרות האישפוז הממושך חוזרים 97% לשימוש בסמים חוץ שנה מהיום שעזבו את בית-החולים. במה שנוגע לארץ יש לי חשש כבד שלא הצליחו גם עם 3% שלגביהם הייתה הצלחה בארצות-הברית, מהסיבה שמערכת האישפוז שקיימת אצלנו לגמילה בסמים היא מערכת שלא נועדה ספציפית לטיפול זה אלא לטיפול בחולי נפש.

לבעיה של הגמילה: הגישה שלנו כיום היא - ואיננו בוודים בה מבחינה מקצועית - שאיננו שואפים בראש וראשונה להגיע לגמילה היות וזו מטרה רחוקה. אנחנו רוצים להגיע לשיקום ולשילובו מחדש של האדם אם נגמל ואם לא נגמל. כלומר, גם אם אדם חלוי עדיין באיזה שהוא חומר סינטטי אבל חומר זה מאפשר לו לחפקד ברמה טובה לא נלחץ עליו, אם כי השאיפה הסופית היא להגיע לגמילה. מסיבה זו אני חושב שאין צורך לחזור פה כל הזמן על המלה "גמילה". גם המרכז בייפו אינו נקרא "מרכז לגמילה מסמים" אלא "מרכז לשיקום נפגעי סמים" ויש משמעות בשם.

יש עכשיו חומר חדש - שאנחנו מקווים להביא אותו - המאפשר לקחת אותו אחת לשלושה ימים. בכך אנחנו מנחקים את האדם מהתלות שלו בלקיחת החומר יום יום. ככל שנגיע להתקדמות בשימוש באותו חומר נוכל להגיע לשיקום יותר נאות.

ב.צ. קשת: האם החומר הזה טוב לאדם?

ד"ר מ. רייטר:
החומרים שאנחנו משתמשים בהם תפקידם אחד: למנוע כאבי גמילה. הם משחררים את האדם מן הצורך לקחת משהו על מנח שגופו לא יכאב, אבל אינם גורמים לאיזה שהוא טשטוש הכרחי או לאיזו חבלה אופורית.

י. בארי: האם זה אינו תהליך של בריחה?

ד"ר מ. רייטר: נכון, אבל על ידי כך שהוא משחרר את האדם מההתמכרות לסם הוא מאפשר לו את האנרגיה ואת הזמן הדרושים לתהליכים של שיקום ושילוב מחדש.

כרגע אנחנו משתמשים במטאדון, חומר שמשחמשים בו כ-20 שנה בארצות-הברית, ו-12-13 שנה בצורה מאסיבית. כרגע מממנח ממשלת ארצות-הברית 110,000 אנשים המצויים על חומר זה. חומר העתיד נקרא "לאם" וזהו מטאדון ארוך טווח. משחמשים בו כרגע בצורה נסיונית לגבי 6,000 מקרים והוא הוכיח את עצמו כיעיל בצורה בלתי רגילה כיום אנחנו נמצאים במצב לא נוח, שדוחפים אנשים במהירות גדולה יחסית לעבודה וברגע שאדם עובד אנחנו צריכים לרוץ אליו כדי לתת לו את החומר או לתת לו חומר הביחה, דבר שרצוי להימנע ממנו. החומר החדש מאפשר להימנע מפחים יקושים אלה.

מ. גז: האם החומר הזה לא יביא לתלות שניה?

ד"ר מ. רייטר: בהחלט כן, אבל זה לא מפריע לנו. אנחנו מסתכלים על אדם זה כעל אדם החולה במחלה סוכר שצריך לקחת יום יום אינסולין, אבל הוא חופשי לתפקד, או כמו על אדם החולה באי ספיקת כליות וחיוב להתחבר למכונה כל מספר ימים אבל הוא חופשי לתפקד.

ב.צ. קשת: האם משרד הבריאות קיבל פילוסופיה זו ויחר על גמילה?

ד"ר מ. רייטר: לא, אין ויחור, אבל אנחנו מדברים על הקדשת מרבית המאמצים לשיקום בגלל הפרקטיות שבדבר. לו היינו מקדישים את מרבית המאמצים לגמילה היינו נוחלים כשלון בחשעים וכמה אחוזים. קודם כל אנחנו מנסים לשקם ודרך תהליך השיקום אנחנו מקווים להגיע לגמילה. העיקר הוא התפקוד, לא הגמילה. אני מעדיף מצב שבו יש איזו שהיא תלות - אם היא מוכרחה להיות והאדם מתפקד על פני מצב הפוך ולכן הייתי נזהר בענין הגמילה, מה גם שאין עדיין נתונים על שיעור הנגמלים. כל הניסוח חייב להשתנות.

א. נמיר: עליו גם להיות יותר זהיר.

ד"ר מ. רייטר: בוודאי.

היו"ר ח. גרוסמן: אחת מדבר כאיש מקצוע המכניס אותנו לסוד המקצוע, אבל מסמך זה אנחנו מגישים לציבור ואין נוכל להשמיט את המלה "גמילה"?

ד"ר מ. רייטר: חסרה לי כאן המלה "שיקום" שכלל אינה מוזכרת.

היו"ר ח. גרוסמן: נשלב את השיקום עם הגמילה, אבל לא נשמיט את המלה "גמילה". גם מציעי ההצעה לסדר-היום דיברו על גמילה ולא על שיקום.

א. נמיר: לא רק בזה ההבדל. ד"ר רייטר טוען שהקביעה שלנו ש"במרכזים החדשים הולכת ומחאמת ההשערה ששיעור זה גבוה לאין ערוך מתוצאות הטיפול בבתי החולים לחולי נפש אינה מדוייקת.

אני חושב שגם לא זה הדגש.

ד"ר מ. רייטר:

ננסה זאת מחדש ונאמר: "במרכזים אלה סיכויי השיקום והגמילה גבוהים לאין

היו"ר ח. גרוסמן:

שיעור יותר".

אני רוצה לחלוק מחמאה למזכירת הוועדה על הניסוח הממצה והמקיף. בניגוד לחבר-

י. בארי:

הכנסת קשת אינני מציע לקצר.

אשר למספרים: גם בוועדה זו וגם בוועדה אחרת דובר על כך שמכורים להוציא זקוקים ל-1,000 לירות ליום. הדבר גם נאמר בכלי החקשורת.

ב.צ. קשת:

1,000 לירות נדרשות עבור כמות מסוימת

פקד צ. אריאל:

ומדובר כאן באמת על מכורים לסמים.

י. באדי:

נכון שנעדר כאן הביטוי "שיקום" וצריך להכניס אותו, אבל אני מקווה שד"ר רייטר לא יתורעם אם אומר שלא כולם בתחום זה שותפים לגישתו ולפילוסופיה שלו. למגיסטר טורנאו קונספציה ופילוסופיה קצת שונה ועלינו להכריע בוועדה אם אנחנו צריכים להתייחס במסקנות לשאלה זו או לא.

ד"ר מ. רייטר:

אחה טועה ביחס למגיסטר טורנאו. הגישה שלו שונה ביחס לסמים קלים, אבל במה שנוגע לעבודה הטיפולית הוא שותף לגישה שלנו וגם מסייע לנו הרבה מאד.

י. בארי:

מפיו שמעתי הצעות אחרות, ולא פעם, בנקודות שאני בטוח שלא תסכים עליהן. אני ירוצה להסב את תשומת לב הוועדה שלא כולם מאוחדים בגישה ואם אנחנו רוצים להתייחס לשאלה זו במסקנות אנחנו צריכים להכריע.

ל. דיציאן:

אני לא חושב שמחפיקינו להכריע בענין זה. זהו ענין לגורמים המקצועיים והם

צריכים להחליט.

יש לי ספיקות אם אנחנו צריכים להזכיר מספרים במסקנות. צריכים להיות מאד זהירים בדברים כאלה על מנת לא לעורר בהלה, בעיקר כשמדובר פה על סמים קשים ביותר.

בעיני בעיית הגמילה איננה נוגעת אך זרק לסמים קשים. אני חושב שההתמכרות לגלולות על כל סוגיהן ולחשיש היא שלב ראשון בדרך להתמכרות לסמים קשים ואם לא נעיד על כך לא נשיג את המטרה, מה גם שאצל המכורים לסמים קלים הגמילה יותר קלה מאשר אצל אלה שמחמכורים לסמים קשים.

היו"ר ח. גרוסמן:

לא דנו בכלל בנושא זה. על השימוש בחשיש כבר היו מסקנות.

ל. דיציאן:

אם הגשנו את המסקנות ההן לפני שנה וחצי לא זוכר כבר הציבור מה היה בהן, ואם לא נתייחס במסקנות אלה גם לסמים קלים, לא רק לקשים, נחטיא את המטרה.

י. בארי:

במסקנות הקודמות נכללה במפורש הערה שאנחנו דוחים את התיאוריה כאילו ניתן ציינו במפורש שהסמים הקלים מובילים לשימוש להשלים עם סמים קלים. להיפך, בסמים קשים.

ל. דיציאן:

אני מציע שנחזור על זה גם במסקנות הנוכחיות.

28.12.76

ל. דיציאן:

נאמר במבוא: "לוועדה נמסר כי גמילה פיסיית היא החלק היותר קל בטיפולה". אני לא משוכנע שזו המציאות.

י. בארי:

בסיבוב הקודם אמר לנו מגיסטר טורנאו שעל הבעיה הפיסיית ניתן להתגבר, אבל הקושי הוא שאחרי גמר הגמילה והטיפול, כשהאדם כבר יוצא, הוא חוזר לשימוש בסם.

ל. דיציאן:

כשם שאני סבור שאין צורך להזכיר את מספר המחמכרים לסמים קשים כך אני חושב שאין צורך לנקוב בסכום הכסף הדרוש כדי לרכוש את הסמים. אפשר לומר שדרושים סכומים גדולים מבלי לנקוב בסכום מפורש, ביחוד כשהסכום חלוי בשוק - היום הוא יכול להיות כזה, מחר הוא יכול להיות אחר.

א. נמיר:

אני חושבת שכן חייבים לפרסם מספרים. הבעיה היא לא רק בעיה של סמים אלא בעיה חברתית, בעיה שעולם הפשע קשור בה והיא לא מגיעה לתודעת הציבור במידה מספקת. אם ננקר את העיין באמצעות המספרים אולי יבהלו האנשים.

נאמר במבוא שמרכז הגמילה החדש ביפו לצעירים אינו נפתח בגלל קשיי משאבים וכוח אדם. עד כמה שידוע לי המכשול העיקרי לפתיחתו של המרכז הוא בהתנגדות השכנים ולא בנושא של כוח אדם וכספים. אי אפשר להתעלם מהתנגדות זו וחשוב מאד לציין אותה במסקנות.

אשר לקביעה כי "במרכזים החדשים הולכת ומתאמת ההשערה ששיעור זה גבוה לאין ערוך מתוצאות הטיפול בבתי-החולים לחולי נפש". אני מתנגדת לקביעה זו לא מתוך שיקול של מי שבין בנושא זה אלא מתוך גישה ציבורית ופסיכולוגית. יש לנו איזה שהוא אופי שכאשר אנחנו מקיימים משהו ומגיעים למסקנה שאותו משהו אינו הפתרון הטוב ביותר לנושא המטופל אנחנו מיד תולים תקוות גדולות מאד באיזו שהיא שיטה חדשה ואחרת. אותי זה מדאיג בהרבה שטחים ולפחות בשטח זה לא הייתי רוצה שעל ידי המסקנות שלנו ניצור את התקווה שאם נתגבר את המרכזים לגמילה חבוא ישועה יותר גדולה לענין הסמים. אני מבקשת למתן את המשפט הזה.

לדעתי הדבר החמור ביותר שעליו צריך לתת את הדעת יותר מאשר לכל נושא אחר הקשור בסמים הוא נושא הצעירים שלא אמרנו עליו די ולא נחנו לו מספיק דגש והנושא של אמהות לילדים. הייתי מבקשת שניתן יותר דגש לדחיפות שיש בטיפול בנושאים אלה.

מ. ידיד:

גם אני בדעה שלא צריך להזכיר מספרים. לו הייתי משוכנע שהמספר שיש לנו הוא אמיתי ונכון ייתכן שהייתי מציע לנקוב בו. אני מאד חושש שאם נפרסם שיש 3,000 מכורים לסמים קשים יהיו כאלה שיראו במספר זה מספר קטן מאד, יהיו אחרים שיראו בו מספר גדול מאד.

בכל מקום שכחוב "מרכזי גמילה" יש לכתוב "מרכזי שיקום וגמילה".

את המשפט האומר "אולם במרכזים החדשים הולכת ומתאמת ההשערה ששיעור זה גבוה לאין ערוך מתוצאות הטיפול בבתי-החולים לחולי נפש" יש למחוק. הוא מיותר ואינו תורם דבר.

היו"ר ח. גרוסמן:

ההערכה היא שבמרכזים הסיכוי לגמילה גבוה יותר.

מ. ידיד:

אם בעוד שנה יתברר שהתוצאות טובות כל כך אפשר יהיה לפרסם זאת. עכשיו מוקדם מדי לקבוע.

מ. ידיד:

אינני מציע לכתוב שדרושות 1,000 לירות לרכישת הסמים אלא: מגיעים להוצאה ניכרת ליום.

אני מציע למחוק את הפיסקה "קשה גם למנוע יבוא הרואין לארץ בגלל הכמויות הקטנות שגנן להסתירן". איננו צריכים להיות מודאי דרך לכך שאפשר להסתיר את ההרואין.

בקטע המדבר על הוועדה הבין-משותפת צריך לכתוב שאין לה משאבים עצמאיים ולהוציא את הקטע האומר שהיא בנויה על אנשים מעוניינים.

ש. אלוני:

מן הדברים שנאמרו פה הבנתי שזהו מסמך לפירסום שמיועד לציבור ולכן, מבלי להתייחס לניסוח, חסרות לי שתי נקודות: האחת - הפניה לגבי חובת ערוך הציבור שלא לבודד את מי שמחיל להזדקק לסמים.

היו"ר ח. גרוסמן:

יש על כך בהמלצות. אנחנו דנים במבוא.

ש. אלוני:

במבוא מוכרחים ליצור איזון שהיא מודעות ציבורית שמי שנחפס לנושא הסמים הוא בחזקת נכה שזקוק לעזרת הסביבה. אין פה אף פיסקה אחת שיש בה אלמנט זה. בהקדמה צריך להיות המסר הזה מדוע אנחנו חושבים שזו בעיה חברתית ומדוע החברה חייבת לתת עליה את דעתה גם בתחום המונע, גם בשלבים הראשונים וגם בתחום הטיפולי.

פ. שינמן:

אני חושב שטוב שאנחנו מאריכים בעניין הנדון במסקנות הוועדה ולכן אני ממליץ שכל פירוט וכל נחרן יופיע בהן. זה טוב משתי סיבות: א) צריך לזעזע את הציבור שידע בפני מה אנחנו עומדים; ב) יש עכשיו החלטה שכל שר צריך להופיע בפני הכנסת ולהודיע מה הספיק לבצע ממסקנות הוועדה ומה לא הספיק לבצע לאחר כמה חודשים. וצוי איפוא שבפני השר יהיו כל הנחונות. שאנחנו מציינים במסקנות שמתמכו זקוק ל-1,000 לירות ויותר כדי לרכוש סמים לא רק לסכום יש משמעות. משתמע מכך גם שכדי להשיג סכומים כאלה צריך לגנוב רכוש, צריך לבצע פשעים נוספים וכל זה צריך לבוא לידיעת המוסדות שעליהם נטיל לבצע את הפעילות.

ב.צ. קשה:

אני חושב שאנחנו עושים פה דבר בלתי מושלם, אם אנחנו חושבים שעל ידי הוספת המלה "שיקום" נצא ידי חובה והכל כבר מובן. אנחנו יודעים מה זו גמילה אדם מפסיק להשתמש בסמים. עכשיו שמענו פילוסופיה חדשה, שאפשר להסכים לה או לא להסכים לה אבל היא חדשה לגמרי: אדם העומד בראש שירות הגמילה אומר: לא הגמילה חשובה בשבילי, אלא שיקום האדם. מוטב שיאשר מכור לסמים אבל ישוקם באופן חברתי, בעבודה, במשפחה, מאשר יגמל מן הסמים וישאר פרזיט ובסופו של דבר גם יחזור לסמים. אנחנו לא מתייחסים לזה, לא מסבירים את זה אלא פשוט כותבים "גמילה ושיקום" וחושבים שבזה פתרון את הבעיה. לדעתי זה לא רציני. מאידך אנחנו אומרים שהגמילה הפיסית היא החלק הקל יותר ואילו העיקר זה הגמילה הנפשית, וזה לא מה שאמרנו למעשה, כי הרי אמרנו שהשיקום הוא העיקר. אני מציע: או שנעזוב את הנושא או שנתייחס אליו, אבל לא בצורה רופפת. וכאשר דיבורי קודם על אריכות המבוא החכונתי לכך שאנחנו נכנסים לבעיות ואיננו נוחנים להן שום חשובה כי אנחנו בעצמנו איננו מכירים את החשובה. עלינו להחליט אם ניכנס לחילוקי הדעות - כפי שאמר חבר-הכנסת בארי - ונבדוק מהי הדרך לטיפול במכורים בסמים, או נקבל את מה שאמר חבר-הכנסת דיציאן שזה לא נושא בשבילנו.

בנוגע ל-1,000 לירות: נכון שיש כאלה שמגיעים ל-1,000 לירות ומעלה, אבל לא אומר שכל מכור להרואין מוציא סכום כזה.

היו"ר ח. גרוסמן:

נכתוב: "מגיעים ליותר מ-1,000 לירות ליום".

ד"ר מ. הורוביץ:

בפיסקה האומרת "אפשר להעריך כי פשעים נגד רכוש בהיקף של מאות מליוני לירות נעשים מדי שנה...". אפשר להוסיף לאתר "פשעים נגד רכוש" את המלים "פשעים נגד המוסר", כי חלק גדול של עסקי הזנוח נחמכים בסמים.

א. נמיר:

אפשר להגיד "זנוח" ולא "פשעים נגד המוסר".

בסדר.

ד"ר מ. הורוביץ:

אם המסקנות תתפרסמה לא ברור מספיק שהן מוגבלות לשאלה של המכורים לסמים קשים, כי מדובר פה על הוועדה הבין-משרדית וזו ועדה לסמים בכלל. צריך להחליט אם רוצים להזכיר כאן שבעיית הסמים הקלים זו בעיה משנית חמורה מאד בכל המכלול או אם רוצים להרחיב את המסקנות על מנת שחלולנה את כל בעיית הסמים.

ד"ר מ. רייטר:

לחבר-הכנסת קשה לשם הבהרה: אין שום ספק שהשאיפה של העוסקים בחחום הסמים היא להגיע לכלל גמילה מסמים. הבעיה היא שבגלל התקלות הידועות בתחום זה, בגלל הייאוש הכבד שתופס הרבה מאד אנשים שעוסקים בשטח זה ובגלל התוצאות הנמוכות יחסית בהשוואה למאמצים שמושקעים בכיוון של גמילה במדינות רבות בעולם - איננו חדשנים בנושא זה, אם כי אנחנו עושים עבודה יותר עמוקה מאשר בארצות רבות בגלל המוכיב האנושי שהוא חשוב לנו במיוחד - אנחנו נוקטים בדרכים שונאות לנו האפקטיביות ביותר. הגמילה היא סופו של תהליך ואם אנחנו מגיעים לכך זה מצוייך; ומגיעים לכך גם בטכניקות העומדות לרשותנו כיום כאחוז הרבה יותר גבוה מאשר ידוע בארץ. יחד עם זה עיקר הדגש, לפחות בשלבים הראשונים של הפעולה, הוא בשיקום. ברגע שאדם מתחיל להשתלב בחברה, כדאי לנו להיגמל, יש לו בשביל מה להיגמל.

אני רוצה לציין משהו חשוב לגבי הצעירים: הלחץ לגמילה אצלם הרבה יותר כבד מאשר לגבי משחמשים כרוניים, כי ביחס אליהם אנחנו סבורים שיש הרבה יותר מקום לפעול וגם להצליח. אנחנו עושים את הגמילה חוץ כדי שיקום, כי אם אנחנו משכנעים מישהו לעזוב את הסמים אנחנו צריכים להראות לו שזה כדאי, אחרת למה יעזוב? אנחנו יכולים להראות לו שזה כדאי אם אנחנו מכניסים תוכן אחר בחייו. כל עוד החלק האחר של החיים ישאר ריק הוא לא ייכנס. הוא דומה לחינוך שלא יעזוב תומכה של שולחן לפני שיחזיק בתומכה שניה כי אחרת יפול.

היו"ר ה. גרוסמן:

לגבי השאלה השנויה במחלוקת אם לפרסם מספרים או לא נצטרך להצביע.

לגבי העניין של השיקום והגמילה נחליט לאחר שיובא בפנינו נוסח ברור שיגובש במשותף על ידי ד"ר רייטר ומזכירת הוועדה.

אני מסכימה שאי אפשר עדיין לפסוק לגבי השיטה החדשה כי היא מופעלת תקופה קצרה בלבד, אבל אין ספק שאפשר לפסוק ביחס לחוצאות של הטיפול בבתי-החולים לחולי נפש. בשבע השנים שאני יושבת ליד שולחן זה אני חמיד שומעת שעניין זה פשט את הרגל.

בכל מה שנוגע לשימת הדגש על גמילה צעירים נשאיר זאת לניסוח המשותף של מזכירת הוועדה וד"ר רייטר.

יש כמה דברים שצריך לנסח אותם אחרת אם כי תוכנם מקובל על דעת הוועדה, כמו הנוסח בקטע שמדבר על הוועדה הבין-משרדית.

עלינו להחליט אם לאזכר את עניין החשיש.

ש. אלוני:

אפשר לאזכר שבחאריך מסויים - לנקוב בחאריך - דנו בנושא החשיש.

אפשר גם לצטט ולדבר על הסכנה שבחשיש
כהקדמה לדברים אחרים.

היו"ר ח. גרוסמן:

החשיש הוא סכנה בפני עצמה בין אם הוא
משמש מעבר ובין אם לא. ההוכחה המדעית

פקד צ. אריאל:

לגבי המעבר לאו דווקא קיימת.

אני מציע שאח ההצבעה לגבי השאלה אם
להכניס את המספרים או לא נשאר לאחר

ל. דיציאן:

שיהיה בפנינו כל הנוסח.

בסדר.

היו"ר ח. גרוסמן:

הישיבה ננעלה בשעה 12.45